

1. ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΑΛΩ ΣΤΟ MATRIX

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 02/08/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 02/08/2025

Σελίδα: 1

ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΑΛΩ ΣΤΟ MATRIX

- Γράφουν
στα «ΝΕΑ»
εννέα ειδικοί

Σ. 43-50

Ο Τάλως ξαναπερπατά Τεχνολογία, εξουσία και δημοκρατία στον 21ο αιώνα

η τεχνητή νοημοσύνη διαμορφώνουν μια νέα συνθήκη. Το κράτος των επόμενων δεκαετιών θα είναι το τεχνολογικό, αυτό που μπορεί να πετύχει τη βέλτιστη αξιοποίηση των τεχνολογικών δυνατοτήτων προς όφελος της ορθής διακυβέρνησης και της ευημερία των πολιτών.

Σημαντική θέση σε όλη αυτή τη συζήτηση καταλαμβάνει ο τομέας της ασφάλειας. Από τα σύνορα μέχρι τον κυβερνοχώρο και από την ασφάλεια στα γήπεδα και τις συγκεντρώσεις μέχρι την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, ο σχεδιασμός στρατηγικών και επιχειρήσεων αλλά και η προμήθεια μέσων βασίζονται στην παράμετρο της τεχνολογίας.

Όπως ήταν αναμενόμενο, αυτή η εξέλιξη επανατοποθετεί το κλασικό δίλημμα περί ελευθερίας εναντίον ασφάλειας, με έμφαση στην ιδιωτικότητα και στην προστασία των προσωπικών δεδομένων. Αν και για πολλούς από το δίλημμα είναι μια ψευδής κατασκευή, καθώς δεν μπορεί να υπάρξει αντιθετική σχέση ελευθερίας και ασφάλειας στις δημοκρατίες, τα κράτη πρέπει να υιοθετήσουν και να αξιοποιήσουν όλες εκείνες τις δικλίδες για να αποτραπεί κάθε κατάχρηση της τεχνολογίας στο όνομα της ασφάλειας. Αυτή η άσκηση όμως δεν πρέπει να μετατραπεί σε μια ρυθμιστική παγίδα διαρκείας, καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται καθημερινά και υπάρχουν ορισμένοι κακόβουλοι δρώντες που δεν διατάζουν να τη χρησιμοποιήσουν κακόβουλα ή και εγκληματικά. Αυταρχικά καθεστώτα, τρομοκρατικές οργανώσεις, εγκληματικές ομάδες, αλλά και ιδιώτες που έχουν μέσα και πρόσβαση στη σύγχρονη τεχνολογία.

Οι συνεισφορές σε αυτό το ένθετο που επιμελήθηκε το **Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής** προσπαθούν να προσεγγίσουν όλες τις πλευρές αυτής της δύσκολης και απαραίτητης άσκησης για την ορθή και ηθική χρήση της τεχνολογίας ως συστατικού στοιχείου της πολιτικής ασφάλειας των κρατών μέσα σε ένα περιβάλλον γεωπολιτικού ανταγωνισμού και απειλών που έχουν ενσωματώσει την τεχνολογία και κακόβουλων δρώντων που χρησιμοποιούν εντατικά την τεχνολογία. Σημαντική διάσταση της συζήτησης συνιστά η συστηματική προσπάθεια της Ελλάδας να επενδύσει στη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης για την καλύτερη λειτουργία του κράτους και την εξυπηρέτηση των πολιτών.

Κλείνοντας, με μια ακόμη αναφορά στον μυθικό Τάλω, αυτή τη φορά στον μύθο της Αργοναυτικής Εκστρατείας, η Μήδεια ήταν αυτή που κατάφερε να νικήσει το άτροστο ρομπότ. Μια αναφορά στη συζήτηση για τη σχέση ανθρώπου και τεχνολογίας που είναι στο επίκεντρο της ηθικής των νέων τεχνολογιών.

Κριτικές προσεγγίσεις λοιπόν, αλλά καμία περίπτωση τεκνοφοβία, γιατί η τεχνολογία μπορεί να αλλάξει ριζικά και προς το καλύτερο τον κόσμο και τη ζωή μας.

σε μια τεχνολογία τεχνητής νοημοσύνης, η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε αυτοματοποιημένες τεχνικές εργασίες, κάτι που μεταξύ άλλων θα οδηγούσε στην κατάργηση της δουλείας.

Εξίσου γοητευτική θα ήταν και μια αφήγηση για την ηθική διάσταση, τα διλήμματα και τους κινδύνους από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης που θα περνούσε μέσα από τον «Φρανκενστάιν» της Σέλεϊ, τον «Θαυμαστό καινούργιο κόσμο» του Χάξλεϊ και το «1984» του Οργουελ και θα κατέληγε στον «Εξολοθρευτή» με τον Αρνολντ Σβαρτζενέγκερ και στο «Μάτριξ» με τον Κιάνου Ριβς.

Οι αναδυόμενες τεχνολογίες δεν είναι όμως μια αφηρημένη συζήτηση μεταξύ μυθολογίας, μυθολασίας και ηθικής φιλοσοφίας, αλλά η πραγματικότητα της καθημερινότητάς μας, στο μεταίχμιο 4ης και 5ης Βιομηχανικής Επανάστασης που βρισκόμαστε. Κάθε μέρα η ζωή και ο κόσμος μας αλλάζουν ραγδαία από τη χρήση της τεχνολογίας. Από την ιατρική και την παιδεία μέχρι τη Δικαιοσύνη και την άμυνα, οι νέες τεχνολογίες και ειδικότερα

Μια συζήτηση για τις αναδυόμενες τεχνολογίες και την ασφάλεια στην Ελλάδα θα μπορούσε να ξεκινήσει με μια αναφορά στον μυθικό Τάλω, το θεωρούμενο ως και το πρώτο αυτόματο ρομπότ του κόσμου. Σύμφωνα με την κυρίαρχη εκδοχή του μύθου, ο Ηφαιστος έφτιαξε τον Τάλω από χαλκό με ύψος τριάντα μέτρα και αυτόματες κινήσεις, ο οποίος ανέλαβε καθήκοντα φύλακα του νησιού της Κρήτης από πειρατές και εισβολείς. Ο Τάλως είχε την ικανότητα της σκέψης και της λήψης απόφασης, κάτι που για ορισμένους μελετητές συνιστά μια εκδοχή τεχνητής νοημοσύνης. Έχει ενδιαφέρον πως η ρομποτική, σε συνέχεια της πρώτης φάσης των μη επανδρωμένων οχημάτων, είναι μια από τις τεχνολογίες αιχμής που θα αξιοποιηθεί εντατικά τα επόμενα χρόνια για την προστασία των συνόρων.

Από τη μυθολογία μπορούμε εύκολα να μετακινήθουμε στην αρχαία ελληνική γραμματεία και στα «Πολιτικά» του Αριστοτέλη, όπου θεωρείται πως υπάρχει η πρώτη αναφορά

Η δύσκολη και απαραίτητη άσκηση για την ορθή και ηθική χρήση της τεχνολογίας ως συστατικού στοιχείου της πολιτικής ασφάλειας των κρατών

ΤΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΚΑΡΑΤΡΑΝΤΟΥ

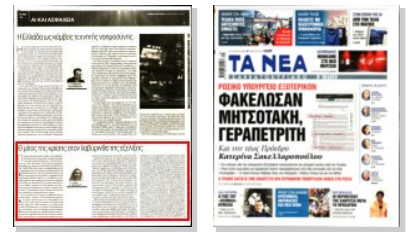
Ο Τριαντάφυλλος Καρτράντος είναι διευθυντής Ευρωπαϊκής Ασφάλειας και Νέων Απειλών, κύριος ερευνητής στο Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΙΛΙΑΜΕΠ)

1. Ο ΜΙΤΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

Μέσο: TA NEA

Ημ. Έκδοσης: . . .02/08/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .02/08/2025

Σελίδα: 44

Ο μίτος της κρίσης στον λαβύρινθο της εξέλιξης

Πρέπει μια διοικητική πράξη που εκδίδεται ύστερα από ηλεκτρονική, αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων να αιτιολογείται ή όχι; Ναι, απάντησε το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της χώρας σε πρόσφατη απόφασή του (ΣτΕ 1206/2024). Και τούτο, ανεξαρτίτως από το αν αμφισβητείται η επιστημονική αξιοπιστία της όλης διαδικασίας ή η τεχνολογική αρτιότητα του οικείου λογισμικού, αλλά επειδή η νομιμότητα της διοικητικής πράξης πρέπει να στηρίζεται στην ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του κανόνα δικαίου που διέπει την έκδοσή της. Ετσι προστατεύονται σε ένα κράτος δικαίου τα δικαιώματα του διοικουμένου και καθίσταται ευχερής ο δικαστικός έλεγχος. Τι προϋποθέτει και τι απαιτεί κάτι τέτοιο; Ένα ανθρώπινο χαρακτηριστικό: κρίση.

Στον αντίποδα, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα ανακοίνωσαν – πρώτα – ότι θα χρησιμοποιήσουν την τεχνητή νοημοσύνη για τη συγγραφή των νόμων τους, κάτι που θα μειώσει τα διοικητικά κόστη κατά 50%. Ήδη ιδρύθηκε νέο Ρυθμιστικό Γραφείο Πληροφοριών, το οποίο θα χρησιμοποιεί την τεχνολογία για να συνδράμει στην επικαιροποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας και στη συγγραφή νέων ομοσπονδιακών και τοπικών νόμων. Όπως υπολογίζεται, η επιτυχούσα επιτάχυνση των

THEA LINAS
Α. ΔΙΚΑΙΑΚΟΥ

σχετικών διαδικασιών θα αγγίξει ποσοστό 70%.

Παράλληλα, έρχονται στο φως της δημοσιότητας ολοένα και περισσότερες δικαστικές υποθέσεις στις οποίες έχει χρησιμοποιηθεί η τεχνητή νοημοσύνη με εσφαλμένο τρόπο, καταλήγοντας στην επιβολή κυρώσεων στα διάδικα μέρη. Προσφάτως, στις ΗΠΑ, δικαστής επέβαλε πρόστιμο σε δικηγόρους αιτούντες, διότι συμπεριέλαβαν στο δικόγραφο τους ανύπαρκτες δικαστικές αποφάσεις και ψευδή αποσπάσματα που είχαν παραχθεί από εργαλείο ΤΝ. Ο δικαστής επεσήμανε την ιδιότητα των δικηγόρων ως συλλειτουργών της Δικαιοσύνης, ενώ την ίδια στιγμή η Αμερικανική Δικηγορική Ένωση αναφέρει σε οδηγία της ότι η υποβολή περιεχομένου ΤΝ χωρίς ανεξάρτητη επαλήθευση ενδέχεται να συνιστά παραβίαση του καθήκοντος επαρκούς εκπροσώπησης. Τι απαιτείται λοιπόν και εδώ; Μα φυσικά, κρίση.

Βέβαια, βασικά χαρακτηριστικά των συστημάτων ΤΝ, που τα διαφοροποιεί από τα λοιπά ηλεκτρονικά/ψηφιακά συστήματα του παρελθόντος, είναι η ικανότητά τους να συνάγουν συμπεράσματα και να δρουν έως έναν βαθμό αυτόνομα. Συγκεκριμένα, η ικανότητα «συλλογιστικής» αναφέρεται στη διαδικασία απόκτησης των στοιχείων εξόδου, όπως προβλέψουν, περιεχομένου, συστάσεων ή

αποφάσεων, που μπορούν να επηρεάσουν υλικά και εικονικά περιβάλλοντα, καθώς και στην ικανότητα των συστημάτων ΤΝ να εξάγουν μοντέλα ή αλγορίθμους ή και τα δύο από στοιχεία εισόδου ή δεδομένα. Στις τεχνικές που επιτρέπουν τη συναγωγή συμπερασμάτων κατά τη δημιουργία ενός συστήματος ΤΝ περιλαμβάνονται προσεγγίσεις μηχανικής μάθησης που εκπαιδεύονται από δεδομένα πώς να επιτυγχάνουν ορισμένους στόχους, καθώς και προσεγγίσεις βασισμένες στη λογική και τη γνώση, οι οποίες συνάγουν συμπεράσματα από κωδικοποιημένη γνώση ή συμβολική αναπαράσταση της προς εκτέλεση εργασίας. Ετσι, η ικανότητα ενός συστήματος ΤΝ να συνάγει συμπεράσματα υπερβαίνει τη βασική επεξεργασία δεδομένων, επιτρέποντας τη μάθηση, τη συλλογιστική ή τη μοντελοποίηση. Περαιτέρω, τα συστήματα ΤΝ σχεδιάζονται ώστε να λειτουργούν με ποικίλα επίπεδα αυτονομίας, πράγμα που σημαίνει ότι διαθέτουν ορισμένο βαθμό ανεξαρτησίας για να δρουν χωρίς ανθρώπινη συμμετοχή ως και ορισμένο βαθμό ικανότητας για να λειτουργούν χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση. Η προσαρμοστικότητα που θα μπορούσε να επιδείξει ένα σύστημα ΤΝ μετά την εφαρμογή του αναφέρεται σε ικανότητες αυτομάθησης, οι

1. Ο ΜΙΤΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

Μέσο: TA NEA

Ημ. Έκδοσης: . . .02/08/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .02/08/2025

Σελίδα: 45

οποίες επιτρέπουν στο σύστημα να αλλάζει ενώ χρησιμοποιείται.

Ο κίνδυνος, λοιπόν, τα συστήματα αυτά να μπορέσουν στο μέλλον να παραγάγουν κρίση και να υποκαταστήσουν πλήρως τον άνθρωπο είναι ορατός. Ίσως γι' αυτό ήδη στο άρθρο 5 της AI Act προβλέπεται ένα ευρύ πεδίο απαγορευμένων πρακτικών της ΤΝ, που αποσκοπεί στην προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων και ελευθεριών, της ιδιωτικότητας, της προστασίας της προσωπικότητας και των προσωπικών δεδομένων των υποκειμένων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, στο πλαίσιο ιδίως της ασφάλειας και των ατομικών δικαιωμάτων, έχει η περίπτωση δ' της παρ. 1 του άρθρου αυτού. Στη διάταξη αυτή προβλέπεται η απαγόρευση της χρήσης συστήματος ΤΝ για τη διενέργεια εκτίμησης κινδύνου ενός φυσικού προσώπου ως προς την πιθανότητα τέλεσης εκ μέρους του αξιόποινης πράξης, με βάση αποκλειστικά την κατάρτιση του προφίλ του ή την αξιολόγηση της προσωπικότητάς του. Προβλέπεται όμως και η εξαίρεση σε αυτή την απαγόρευση. Δηλαδή, δεν ισχύει αυτή για συστήματα ΤΝ που χρησιμοποιούνται για την ανθρώπινη αξιολόγηση της συμμετοχής ενός προσώπου σε εγκληματική δραστηριότητα, η οποία βασίζεται ήδη σε αντι-

κειμενικά και επαληθεύσιμα περιστατικά που συνδέονται άμεσα με εγκληματική δραστηριότητα. Επιτρέπεται, δηλαδή, η χρήση αυτών των συστημάτων αξιολόγησης σε αυτές τις περιπτώσεις.

Ενόψει των κινδύνων αυτών και των διαφορετικών έννομων συμφερόντων που χρειάζεται κάθε φορά να διαφυλαχθούν, η ΤΝ θα πρέπει να είναι μια τεχνολογία ανθρωποκεντρική, ένα εργαλείο για την αύξηση της ανθρώπινης ευημερίας. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, το θεσμικό πλαίσιο και οι κανόνες που διέπουν την εφαρμογή και χρήση της απαιτείται να είναι ομοιόμορφοι, σαφείς και ισχυροί σε σχέση με την προστασία των θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων. Θα πρέπει, επίσης, να προβλέπουν ένα ισχυρό εποπτικό πλαίσιο που θα καθιερώνει αυστηρούς ελέγχους, θα επιβάλλει κυρώσεις και θα μεριμνά για την άμεση αποκατάσταση τυχόν παραβιάσεων ατομικών ελευθεριών και δικαιωμάτων. Στο τέλος τέλος, ο κόσμος της τεχνητής νοημοσύνης θα πρέπει να είναι ένας κόσμος ενταγμένος στον πραγματικό, υπηρετώντας αυτόν και τους ανθρώπους και όχι το αντίστροφο.

Η Λίνα Α. Δικαϊάκου είναι δικηγόρος - νομική σύμβουλος

1. Η ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΚΟΜΒΟΣ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Μέσο: TA NEA

Ημ. Έκδοσης: . . .02/08/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .02/08/2025

Σελίδα: 44

Η Ελλάδα ως κόμβος τεχνητής νοημοσύνης

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι εδώ και καιρό σταθερά παρούσα σε κάθε δημόσια συζήτηση που αφορά τον ψηφιακό μετασχηματισμό του κράτους. Έχει γίνει αντιληπτό ότι δημιουργεί και θα δημιουργήσει ακόμα περισσότερες ευκαιρίες για τη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών, για την επιχειρηματική ανάπτυξη, για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης. Οφείλουμε να τις αξιοποιήσουμε.

Η πρόκληση είναι σαφής: να σχεδιάσουμε και να υλοποιήσουμε μια εθνική πολιτική που δεν περιορίζεται στην υιοθέτηση εργαλείων ΤΝ, αλλά δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη βιώσιμη και αξιόπιστη ανάπτυξή της. Αυτό σημαίνει, πάνω απ' όλα, εθνική ικανότητα σε δύο πεδία, στα δεδομένα και στις υποδομές.

Στην κατεύθυνση αυτή, η μετονομασία του υπουργείου σε υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, όπως ανακοίνωσε ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, είναι μια συμβολική πράξη, που κατοχυρώνει όμως τη στρατηγική σημασία που αποδίδουμε σε αυτή την τεχνολογία. Θα αξιοποιήσουμε την ΤΝ σε κάθε τομέα δημόσιας πολιτικής που μπορεί να φανεί χρήσιμη για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Προχωρούμε με επενδύσεις σε υποδομές και δεδομένα που θα μας καταστήσουν κυρίαρχους στα πεδία αυτά, άρα και στην ανάπτυξη της ΤΝ.

Εξάλλου χωρίς δεδομένα κατάλληλα για εκπαίδευση και χρήση σε συστήματα ΤΝ, καμία χώρα δεν μπορεί να παράγει τεχνολογικά συστήματα με ουσιαστικό αντίκτυπο. Χρειαζόμαστε λοιπόν περισσότερα ποιοτικά, AI ready δεδομένα. Αυτό απαιτεί προφανώς μια αλλαγή κουλτούρας στον δημόσιο τομέα και ισχυρότερη συνεργασία μεταξύ των φορέων. Με τον Κανονισμό για τη Διακυβέρνηση Δεδομένων και την Εθνική Στρατηγική

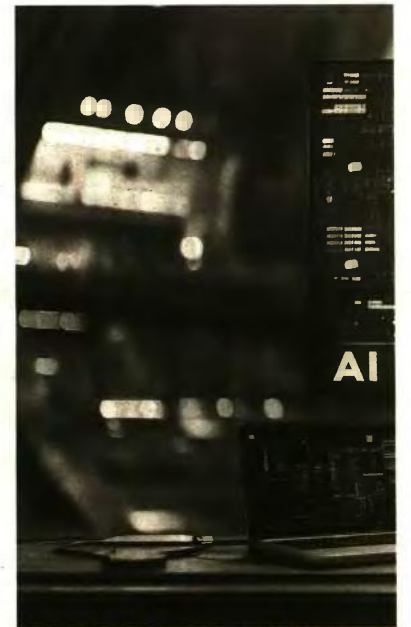
ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ

Δημόσιων Δεδομένων δημιουργούμε το πλαίσιο για την επίτευξη αυτού του στόχου. Επιπλέον, καθοριστικό ρόλο έχουν στοχευμένες ενέργειες, όπως το δίκτυο data officers για τον καλύτερο συντονισμό των δημόσιων οργανισμών και το νέο portal για ανοιχτά δεδομένα.

Την ίδια στιγμή, η ανάπτυξη της ΤΝ απαιτεί υπολογιστική ισχύ. Προχωρούμε δυναμικά στη δημιουργία του υπερυπολογιστή «Δαίδαλος», ο οποίος αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το δεύτερο τρίμηνο του 2026. Ο «Δαίδαλος», ένας από τους ισχυρότερους υπερυπολογιστές παγκοσμίως, θα αποτελέσει το τεχνικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο θα «χτιστεί» το «εργοστάσιο» ΤΝ «Pharos». Θα είναι ένα από τα 13 πρώτα στην Ευρώπη που δημιουργούνται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής για τα AI Factories. Η υποδομή αυτή θα προσφέρει πρόσβαση σε δεδομένα, εργαλεία, εκπαιδευτικά μοντέλα και τεχνογνωσία σε πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, start-ups. Θα εστιάζει ιδιαίτερα σε τομείς υψηλού ενδιαφέροντος για τη χώρα: υγεία, βιωσιμότητα, ελληνικά γλώσσα και πολιτισμός.

Η στρατηγική μας περιλαμβάνει και την επέκταση του «Pharos» στη Δυτική Μακεδονία, με πυρήνια έναν δεύτερο, εξειδικευμένο υπερυπολογιστή, σχεδιασμένο για εφαρμογές ΤΝ, με υψηλή απόδοση σε χαμηλής ακρίβειας υπολογισμούς. Εκεί επικεντρώνουμε σε δύο τομείς με έντονη στρατηγική σημασία και τοπική παρουσία, την ενέργεια και την αγροδιατροφή.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις για την ευρωπαϊκή δράση των AI GIGAFATORIES, ώστε η χώρα μας να μπορέσει να αποτελέσει μέρος της πρωτοβουλίας. Επιπλέον, η Ελλάδα είναι πλέον η τρίτη χώρα, μετά τη Γαλλία και την Ολλανδία, που συμμετέχει στο

Consortium Jules Verne, το οποίο έχει ως στόχο την υποστήριξη ανάπτυξης ενός από τους δύο μεγάλης κλίμακας υπερυπολογιστές της ΕΕ, του Alice Recoque. Η συμμετοχή μας διασφαλίζει πρόσβαση σε παγκόσμιου επιπέδου exascale υποδομές για ελληνικές ερευνητικές ομάδες και νεοφυείς επιχειρήσεις και ενισχύει την παρουσία μας στον ευρωπαϊκό τεχνολογικό χάρτη.

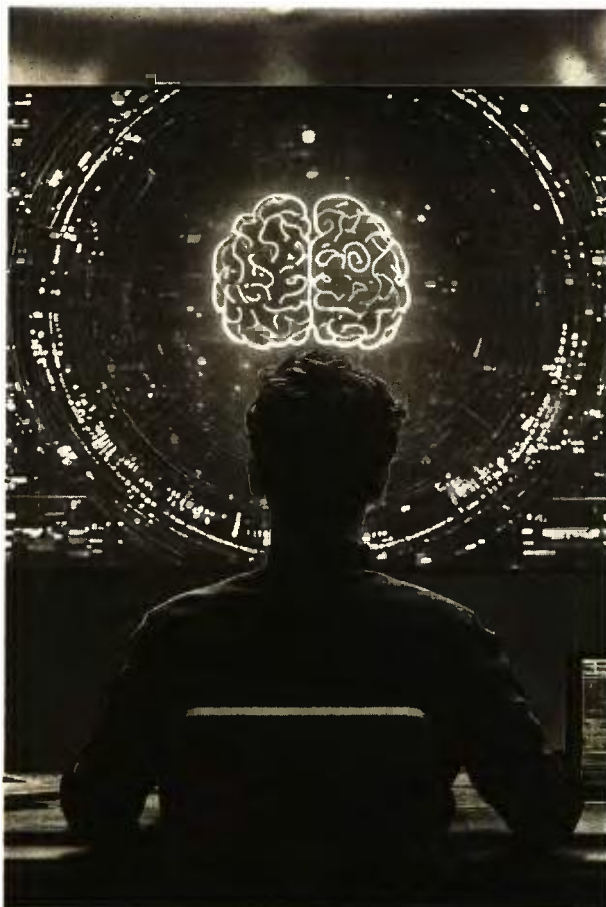
Όλα όσα σχεδιάζουμε και υλοποιούμε, φυσικά

1. Η ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΚΟΜΒΟΣ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 02/08/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 02/08/2025

Σελίδα: 45

έχουν συγκεκριμένες ενεργειακές απαιτήσεις και προϋποθέτουν ένα συγκροτημένο σχεδιασμό. Αυτή τη στιγμή, η Ελλάδα διαθέτει διπλάσια ισχύ ανανεώσιμων από τον peak της ισχύος που χρειάζεται, ισχύς που θα αυξηθεί ακόμη περισσότερο τα επόμενα χρόνια. Ωστόσο, το στοίχημα είναι να έχουμε και την ενέργεια, όταν και όπου τη χρειαζόμαστε. Αυτό προϋποθέτει επενδύσεις σε αποθήκευση, έξυπνα συστήματα διανομής

ενέργειας και διασυνοριακές διασυνδέσεις, που διασφαλίζουν σταθερότητα και ανθεκτικότητα.

Μεθοδικά οικοδομούμε ένα σύγχρονο οικοσύστημα καινοτομίας, το οποίο έχει πολλαπλά οφέλη για την κοινωνία και την οικονομία. Αξιοποιούμε στο έπακρο τη γεωγραφική μας θέση ως σταυροδρόμι τριών ηπείρων και ως το ασφαλέστερο σημείο της Ευρώπης προς την Ανατολή. Πρόκειται για ένα συγκριτικό πλεονέκτημα το οποίο θα εκμεταλλευτούμε. «Φέρνοντας κοντά» data centers, υπερυπολογιστές, υποθαλάσσια τηλεπικοινωνιακά καλώδια, η χώρα μας καθιερώνεται ως περιφερειακός κόμβος ΤΝ τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων, της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής.

Δεν μένουμε θεατές των τεχνολογικών εξελίξεων. Αντιθέτως, πρωτοστατούμε στη δημιουργία ενός εξωστρεφούς και ψηφιακά αυτόνομου οικοσυστήματος, συμβάλλοντας ενεργά στη διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής πορείας που βασίζεται στην καινοτομία και τη συνεργασία

Ο Δημήτρης Παπαστεργίου είναι ο υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης

Προμηθεας ή Πανδώρα;

Η τεχνητή νοημοσύνη (AI) έχει διεισδύσει βαθιά στις δομές και τις λειτουργίες των σύγχρονων κρατών, ιδιαίτερα σε θέματα ασφάλειας και άμυνας. Καθώς οι δυνατότητές της εξελίσσονται ραγδαία, το ζήτημα της ρύθμισης και της ηθικής διαχείρισης γίνεται πιο επιτακτικό από ποτέ.

Στον τομέα της ασφάλειας, η AI αξιοποιείται ήδη ευρέως για αναγνώριση προσώπων, παρακολούθηση, ανάλυση μεγάλων δεδομένων και πρόληψη εγκληματικών ενεργειών. Ταυτόχρονα, όμως, εγείρει σημαντικά ζητήματα σχετικά με την προστασία

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΣΤΡΟΓΕΩΡΓΙΔΟΥ

των ατομικών δικαιωμάτων, της ιδιωτικότητας και της δημοκρατίας. Η κρίσιμη ερώτηση είναι: πώς μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να εξασφαλίζει την ασφάλεια των πολιτών, χωρίς να υπονομεύει τις θεμελιώδεις αρχές των σύγχρονων δημοκρατιών;

Η απάντηση βρίσκεται στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ρυθμιστικού πλαισίου που θα ισορροπεί ανάμεσα στις ανάγκες ασφάλειας και στην προστασία των δικαιωμάτων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, για παράδειγμα, προωθεί τον Κανονισμό για την Τεχνητή Νοημοσύνη (AI Act), που ταξινομεί τις εφαρμογές της AI ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου τους. Εφαρμογές με υψηλό ρίσκο, όπως η παρακολούθηση και η αστυνομική δράση, υπόκεινται σε αυστηρούς περιορισμούς και διαφάνεια, ενώ απαιτείται η συνεχής ανθρώπινη εποπτεία για τη λήψη τελικών αποφάσεων.

Επιπλέον, πολλές χώρες αναπτύσσουν εθνικές στρατηγικές για την AI, οι οποίες προβλέπουν τη θέσπιση ανεξάρτητων αρχών εποπτείας, μηχανισμών ελέγχου και τακτικών αξιολογήσεων των αλγορίθμων. Το ζητούμενο είναι να αποφευχθεί η δημιουργία ενός «ψηφιακού αυταρχισμού», όπου η τεχνολογία θα χρησιμοποιείται ως μέσο ελέγχου και καταστολής, και να ενισχυθεί η υπευθυνότητα και η λογοδοσία των αρχών ασφαλείας.

Στο πλαίσιο του foresight, η σχέση ανθρώπου, AI και ασφάλειας

αναμένεται να εξελιχθεί σε τρεις κυρίαρχες τάσεις:

Πρώτον, η ενισχυμένη συνεργασία ανθρώπου - μηχανής, όπου τα συστήματα AI θα λειτουργούν κυρίως ως βοηθητικά εργαλεία, υποστηρίζοντας ανθρώπινες αποφάσεις χωρίς να τις υποκαθιστούν πλήρως. Η ανθρώπινη κρίση παραμένει απαραίτητη για την αξιολόγηση σύνθετων και ευαίσθητων καταστάσεων, ιδιαίτερα σε ζητήματα ηθικής και δικαίου.

Δεύτερον, η ανάπτυξη αυτόνομων συστημάτων ασφαλείας, όπως drones, ρομπότ και αυτόνομοι φύλακες, θα αυξηθεί σημαντικά. Αυτή η τάση ενδέχεται να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα και την ταχύτητα αντίδρασης, ωστόσο απαιτεί αυστηρούς κανόνες λειτουργίας για να αποφευχθεί η υπερβολική ή λανθασμένη χρήση δύναμης.

Τρίτον, η πρόληψη και η αντιμετώπιση ψηφιακών απειλών, όπως κυβερνοεπιθέσεις, deepfakes και ψηφιακή παραπληροφόρηση, θα βρεθούν στο επίκεντρο των στρατηγικών ασφαλείας. Τα συστήματα AI, αν και θα αξιοποιηθούν για την ανίχνευση και την αντιμετώπιση αυτών των απειλών, ταυτόχρονα θα αποτελούν και στόχο κυβερνοεπιθέσεων, καθιστώντας απαραίτητη τη συνεχή αναβάθμιση της κυβερνοασφάλειας.

Ωστόσο, η μεγαλύτερη πρόκληση δεν είναι τεχνική, αλλά κοινωνική και πολιτική. Οι κοινωνίες καλούνται να αποφασίσουν τι είδους σχέση επιθυμούν να έχουν με τις αναδυόμενες τεχνολογίες. Η ισορροπία ανάμεσα στην ασφάλεια και την ελευθερία απαιτεί διαρκή εγρήγορση και δημόσια διαβούλευση.

Η τεχνητή νοημοσύνη δεν είναι πανάκεια, αλλά ένα ισχυρό εργαλείο που, αν αξιοποιηθεί σωστά, μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την εθνική και κοινωνική ασφάλεια. Παράλληλα, η πρόκληση της διατήρησης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων καθίσταται πιο επιτακτική από ποτέ.

Η τελική μορφή αυτής της σχέσης δεν θα εξαρτηθεί μόνο από τεχνικούς ή πολιτικούς παράγοντες, αλλά και από τη συνειδητή επιλογή όλων μας σχετικά με το πώς θέλουμε να συμβιώσουμε με την AI στο εγγύς και μακρινό μέλλον. Η ασφάλεια του αύριο είναι ήδη εδώ - και απαιτεί την άμεση προσοχή μας.

Ο Γιάννης Μαστρογεωργίδης είναι ειδικός γραμματέας Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού, συντονιστής της Επιτροπής για την Τεχνητή Νοημοσύνη

Ελευθερία στην αλγοριθμική εποχή

Η ραγδαία – και εν πολλοίς απρόβλεπτη – εξέλιξη και διάδοση της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ) εξέθρεψε, μεταξύ άλλων, προσδοκίες για την ενίσχυση και εξατομίκευση των μέτρων που αποσκοπούν στην ασφάλεια προσώπων και αγαθών, δημόσιων και ιδιωτικών. Η ΤΝ φέρεται να καθιστά δυνατή όχι μόνο την ποσοτική αύξηση και την ποιοτική διαφοροποίηση των πρακτικών παρακολούθησης αλλά και ακόμη και την πρόβλεψη εγκληματικών συμπεριφορών. Οι μέθοδοι επιτήρησης καθίστανται περισσότερο διεισδυτικές. Δεν περιορίζονται σε καταγραφή κινήσεων και εξωγενούς συμπεριφοράς αλλά επεκτείνονται π.χ. στη διαμόρφωση προφίλ ή την αναγνώριση και ανάλυση εκκράσεων, συναισθημάτων, φυσικής γλώσσας. Προφανή παραδείγματα η προβλεπτική αστυνόμευση, η αξιοποίηση ΤΝ στη διενέργεια ερευνών και ανακρίσεων ή η εξ αποστάσεως βιομετρική ταυτοποίηση.

Μια ειδοποιός διαφορά της χρήσης ΤΝ εντοπίζεται στην τεράστια κλίμακα πληροφορίας που μπορεί να επεξεργαστεί ένα τέτοιο σύστημα σε συνδυασμό με την ακρίβεια «στόχευσης» προσώπων και την ταχύτητα παραγωγής αποτελεσμάτων και επικαιροποίησης αυτών. Από ακατέργαστα, συχνά ασύνδετα δεδομένα τα συστήματα ΤΝ επιτρέπουν να αναδειχθούν πληροφορίες ή να παραχθούν νέες, να εντοπιστούν συσχετίσεις και μοντέλα, να αναλυθούν συμπεριφορικά μοτίβα ή να συναχθούν συμπεράσματα και προγνώσεις.

Η ιστορία χαρακτηρίζεται από τη διαρκή προσπάθεια των ανθρώπων και των κοινωνιών που συγκροτούν να τιθασεύσουν, να ελέγξουν, να διαμορφώσουν, να βελτιώσουν τη ζωή και το περιβάλλον τους και να αντιμετωπίσουν τους κινδύνους που

αυτό ενέιχε ή παρήγαγε. Η αντιμετώπιση των ποικίλων κινδύνων στις κοινωνίες της διακινδύνευσης εστιάζει – μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών – σε μεγάλο βαθμό στην πρόληψη αυτών, δηλαδή στην έγκαιρη διάγνωση και πρόγνωση με σκοπό την ανάληψη δράσης για την αποτροπή τους.

Όσο και εάν η έμφαση στην πρόληψη, νοούμενη ως πρόνοια για μελλοντικές καταστάσεις και πρόληψη των – συχνά πολυδιάστατων και ασύμμετρων – απειλών είναι κατανοητή, από την άλλη κινδυνεύει να αναπτύξει μία δυσανάλογη επέμβαση σε δικαιώματα και στην αυτονομία των προσώπων. Η αναζήτηση της αντιμετώπισης, πρόγνωσης και της διαχείρισης κινδύνων έχει ως – αναπόφευκτο; – επακόλουθο πιο επεμβατικές και ταυτόχρονα πιο στοχευμένες μεθόδους συλλογής και αξιοποίησης πληροφοριών για την επιδίωξη και επίτευξη της ασφάλειας. Δεν είναι παράδοξο που πολλοί διαβλέπουν σε αυτό το νέο τεχνολογικό οπλοστάσιο της προβλεπτικής αστυνόμευσης ή της βιομετρικής ταυτοποίησης να στοιχειώνουν οι δυστοπικές καταστάσεις ταινιών, όπως το Matrix, το Gattaca ή το ANO.

Η αξιολόγηση, η στάθμιση, η διαχείριση

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ,

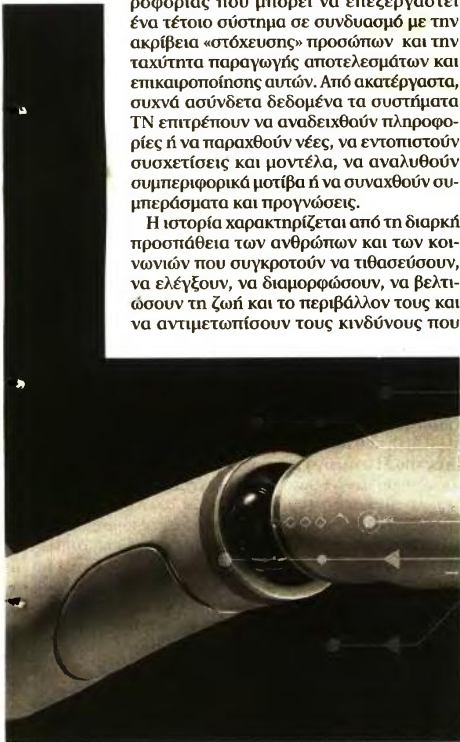
η στάθμιση, η διαχείριση και ο διαμοιρασμός των κινδύνων εξελίσσεται σε μείζον καθήκον της Πολιτείας που δεσμεύεται από τις απαιτήσεις του δημοκρατικού κράτους δικαίου

και ο διαμοιρασμός των κινδύνων εξελίσσεται σε μείζον καθήκον της Πολιτείας που δεσμεύεται από τις απαιτήσεις του δημοκρατικού κράτους δικαίου. Με αυτών την αφετηρία η Ευρωπαϊκή Ένωση επιχειρήσει μέσω της Πράξης για την ΤΝ να συγκεράσει τους στόχους της ελευθερίας και της ασφάλειας.

Η χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης για σκοπούς επιβολής του νόμου και καταπολέμησης του εγκλήματος είναι καταρχήν αποδεκτή. Ωστόσο, εκκινώντας από την αρχή ότι οι άνθρωποι πρέπει να κρίνονται με βάση την πραγματική συμπεριφορά τους, ο ενωσιακός νομοθέτης

ΤΗΣ ΛΙΑΛΙΑΝ ΜΗΤΡΟΥ

1. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΤΗΝ ΑΛΓΟΡΙΘΜΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 02/08/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 02/08/2025

Σελίδα: 47

κατατάσσει στις απαγορευμένες χρήσεις συστήματα ΤΝ που αξιολογούν ή προβλέπουν τον κίνδυνο διάπραξης ποινικού αδικήματος με βάση αποκλειστικά την κατάρτιση προφίλ ενός προσώπου ή την αξιολόγηση των γνωρισμάτων και των χαρακτηριστικών της προσωπικότητάς του. Με γνώμονα την αποτροπή (του αισθήματος) μαζικής και αδιάκριτης παρακολούθησης απαγορεύεται επίσης η μη στοχευμένη απόξηση εικόνων από το Διαδίκτυο για δημιουργία βάσεων δεδομένων προς χρήση από διωκτικές αρχές. Λαμβάνοντας υπόψη την ελευθερία και ανωνυμία που πρέπει καταρχήν να απολαμβάνουν οι άνθρωποι στον δημόσιο χώρο, η Πράξη για την ΤΝ απαγορεύει και την εξ αποστάσεως βιομετρική ταυτοποίηση προσώπων σε πραγματικό χρόνο σε δημόσια προσβάσιμους χώρους.

Οι απαγορεύσεις συνοδεύονται από διαφοροποιήσεις και εξαιρέσεις, η επίκληση των οποίων προϋποθέτει ωστόσο τη στάθμιση των συνεπειών της χρήσης στα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων και την υιοθέτηση ουσιαστικών και διαδικαστικών απαιτήσεων και εγγυήσεων, όπως η άδεια από δικαστικά ή ανεξάρτητη αρχή. Από την ύπαρξη νομοθετικών προβλέψεων και διασφαλίσεων και την εκτίμηση αντικτύπου των επιπτώσεων της χρήσης τους, εξαρτά ο ενωσιακός νομοθέτης και τη χρήση συστημάτων ΤΝ υψηλού κινδύνου, όπως οι ανιχνευτές ψεύδους, εργαλεία για την αξιολόγηση της αξιοπιστίας των αποδεικτικών στοιχείων ή η κατάρτιση προφίλ φυσικών προσώπων στο πλαίσιο της διερεύνησης ή δίωξης συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων.

Η άσκηση θεσμικής ισορροπίας – εν προκειμένω επί ξυρού ακμής – μεταξύ ασφάλειας και θεμελιωδών αρχών και δικαιωμάτων, όπως η αξία του ανθρώπου, η ελευθερία ή ισότητα, δεν είναι ευχερής. Πόσο μάλλον αν συνυπολογίσει κανείς εγγενή χαρακτηριστικά της ΤΝ, όπως η αδιαφάνεια και η έλλειψη προβλεψιμότητας, που ενδέχεται να απολήγουν σε δυσμενείς προκαταλήψεις, κινδύνους διακρίσεων και εκτενή επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

Η εναρμόνιση των θεμιτών συνταγματικών στόχων εξαρτάται, σε κρίσιμο βαθμό, τόσο από την εξειδίκευση των νομοθετικών ρυθμίσεων όσο και από την εφαρμογή τους στην πράξη. Η αξιοποίηση της ΤΝ χωρίς να υπονομεύονται θεμελιώδη δικαιώματα και η ίδια η δημοκρατία εξαρτάται από την ύπαρξη εγγυήσεων, ελέγχων και ελεγκτικών μηχανισμών, εποπτείας και αντιβάρων. Το ενωσιακό δίκαιο και το Σύνταγμα υπάγουν την επιδίωξη της ασφάλειας σε δικαιοκρατικές εγγυήσεις και δεσμεύσεις, με σημαντικότερη την πρόβλεψη στον νόμο και την τήρηση της αναλογικότητας. Γιατί, σε τελευταία ανάλυση, η ασφάλεια είναι προϋπόθεση ελευθερίας που στις δημοκρατίες αποτελεί τον σκοπό και όχι το αντάλλαγμα της προστασίας.

Το παράδειγμα της βιομετρικής ταυτοποίησης

ΤΗΣ ΦΕΡΕΝΙΚΗΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ενωσιακός νομοθέτης κατέληξε στη θέσπιση Κανονισμού για τη ρύθμιση των κανόνων, τη λεγόμενη AI Act. Θα ανέμενε κανείς ο Κανονισμός να χαίρει ενιαίας και ομοιόμορφης εφαρμογής και να μη χρειάζεται η ενσωμάτωσή του στην ελληνική έννομη τάξη με νόμο, όπως απαιτείται για μια Οδηγία. Τίποτα, όμως, στη ζωή μας δεν είναι άσπρο ή μαύρο, τα περισσότερα πράγματα συνιστούν μια απόχρωση του γκρι και αυτή την γκριζα απόχρωση έχει και ο Κανονισμός, ο οποίος καταλείπει τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη-μέλη να υιοθετήσουν σε ορισμένα ζητήματα τις δικές τους επιλογές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το μέτρο της βιομετρικής ταυτοποίησης.

Η βιομετρική ταυτοποίηση συνίσταται στην αυτοματοποιημένη αναγνώριση σωματικών, φυσιολογικών, συμπεριφορικών ή ψυχολογικών ανθρώπινων χαρακτηριστικών με σκοπό τη διαπίστωση της ταυτότητας ενός φυσικού προσώπου μέσω της αντιπαραβολής των βιομετρικών δεδομένων τού εν λόγω ατόμου με βιομετρικά δεδομένα ατόμων που είναι αποθηκευμένα σε βάση δεδομένων. Οι Αρχές επιβολής του νόμου χρησιμοποιούν συστήματα ταυτοποίησης όταν συγκρίνουν μια συλλεγμένη εικόνα με μια υπάρχουσα βάση δεδομένων, όπως μια βάση δεδομένων με φωτογραφίες καταζητούμενων ή κατόχων αδειών οδήγησης. Το σύστημα σαρώνει τη νέα εικόνα (πιθανώς από μια μαγνητοσκοπημένη λήψη από δημόσιο χώρο ή μια εικόνα από μια κάμερα σε ζωντανή μετάδοση από το σημείο του συμβάντος), δημιουργεί ένα πρότυπο και στη συνέχεια προσπαθεί να το αντιστοιχίσει με ένα προηγούμενος καταχωρισμένο άτομο. Δεδομένου ότι το πρόσωπο είναι ένα μοναδικό μέρος του ανθρώπινου σώματος που συνδέεται στενά με την προσωπική, κοινωνική και θεσμική ταυτότητα, όποιος ελέγχει την τεχνολογία αναγνώρισης προσώπου ασκεί τεράστια εξουσία.

Ένα από τα βασικά γνωρίσματα του Κανονισμού για την ΤΝ είναι η κατηγοριοποίηση των κινδύνων. Η βιομετρική ταυτοποίηση αποτελεί καταρχήν μη αποδεκτό κίνδυνο, που δεν ανέχεται ο Κανονισμός. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται κυρίως α) για λόγους εθνικής ασφάλειας, β) στοχευμένης αναζήτησης συγκεκριμένων θυμάτων απαγωγής, εμπορίας ανθρώπων, γ) πρόληψης πραγματικής και υπαρκτής ή πραγματικής και προβλέψιμης απειλής τρομοκρατικής επίθεσης, δ) εντοπισμού ή ταυτοποίησης προσώπου ύποπτου για την τέλεση αξιόποινων πράξεων. Εν ολίγοις, η διακριτική ευχέρεια του νομοθέτη είναι μεγάλη και εναπόκειται σε εκείνον να αποφασίσει τι είδους νομοθεσία επιθυμεί. Μια παράμετρος για τη λήψη της απόφασης του νομοθέτη είναι αν επιθυμεί μια δομημένη νομοθεσία βοηθητική για τις αστυνομικές Αρχές ή μια χαλαρή νομοθεσία μη συνδράμουσα την αστυνομία με αποτέλεσμα η τελευταία να επικουρείται από άλλα ημίμετρα. Μερικά από αυτά είναι οι παράνομες κάμερες ιδιωτών μη λειτουργούσες κατά τρόπο βοηθητικό για τα δικαιώματα των πολιτών.

Ο Κανονισμός εισάγει απαγόρευση των συστημάτων βιομετρικής αναγνώρισης σε πραγματικό χρόνο, όταν τα συστήματα αυτά χρησιμοποιούνται σε δημόσια προσβάσιμους χώρους. Ο όρος της δημόσιας προσβασιμότητας

σημαίνει ότι κάθε άτομο μπορεί να επισκεφθεί τον χώρο, όπως για παράδειγμα μια δημόσια αγορά. Επιπλέον, απαγορεύει τη χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης που επιτρέπουν τη βιομετρική κατηγοριοποίηση φυσικών προσώπων με βάση ορισμένα στενά καθορισμένα χαρακτηριστικά. Εισάγει μερική απαγόρευση της ατομικής προληπτικής αστυνόμευσης. Η απαγόρευση καλύπτει συστήματα που αξιολογούν ή προβλέπουν τον κίνδυνο ενός φυσικού προσώπου να διαπράξει ποινικό αδίκημα, με βάση αποκλειστικά το προφίλ ενός φυσικού προσώπου ή την αξιολόγηση των χαρακτηριστικών και των ιδιοτήτων της προσωπικότητάς του. Η χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης που υποστηρίζουν την ανθρώπινη αξιολόγηση της εμπλοκής σε ένα έγκλημα που έχει πράγματι διαπραχθεί επιτρέπεται, καθώς αυτό δεν θεωρείται πρόβλεψη αλλά αξιολόγηση βάσει αντικειμενικών και επαληθεύσιμων στοιχείων που συνδέονται άμεσα με μια πραγματική εγκληματική δραστηριότητα.

Η προστασία από τη βιομετρική παρακολούθηση για λόγους εθνικής ασφάλειας φαίνεται να προάγει τα συμφέροντα του κράτους, η κατάχρηση, όμως, της εξουσίας αυτής δύναται να προκαλέσει ιδιαίτερο προβληματισμό. Πρόκειται για μια έννοια ασαφή καθώς υφίσταται αδυναμία αντικειμενικής εκτίμησης του συντρέχει και από πού «άμεση απειλή» της. Η «εθνική ασφάλεια» αφορά την προστασία της χώρας από εξωτερικούς κινδύνους που υπονομεύουν την εθνική της ανεξαρτησία ή την εδαφική της ακεραιότητα ή τις ειρηνικές σχέσεις με άλλες χώρες ή τα εθνικά κυριαρχικά δικαιώματα (π.χ. εκμετάλλευση κρηγυμένων ΑΟΖ). Ο όρος συνάπτεται με την υπόσταση του κράτους στις εξωτερικές του σχέσεις και επηρεάζεται από τις διακυμάνσεις των εξωτερικών σχέσεων με άλλα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς.

Η εθνική ασφάλεια ως περιορισμός πρέπει να ερμηνεύεται στενά και να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας ενόψει του θεμιτού σκοπού που επιδιώκει. Πλούσια στον τομέα της συνδρομής εθνικής ασφάλειας είναι η νομολογία του ΕΔΔΑ. Το Δικαστήριο, ενώ αναγνωρίζει ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στις εθνικές έννομες τάξεις ως προς τα μέτρα που επιλέγουν για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, επισημαίνει εντούτοις εμφατικά ότι πρέπει να διερευνάται επαρκώς από τις αρμόδιες Αρχές η ύπαρξη της «πρωτεύουσας ανάγκης» που στοιχειοθετεί λόγο εθνικής ασφάλειας.

Κοντολογίς, η βιομετρική παρακολούθηση επιτρέπεται σε περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις, οι οποίες πρέπει να προσδιοριστούν νομοθετικά με ακρίβεια. Για την επιτυχή ενσωμάτωση των τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης στην επιβολή του νόμου απαραίτητες κρίνονται η εμπιστοσύνη και η αποδοχή του κοινού. Για αυτόν τον λόγο καθίσταται αναγκαία η επένδυση στη συμμετοχή της κοινωνίας, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών και τους μηχανισμούς ανατροφοδότησης.

Η Φερενίκη Παναγοπούλου είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

“

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΗ
ενσωμάτωση των τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης στην επιβολή του νόμου απαραίτητες κρίνονται η εμπιστοσύνη και η αποδοχή του κοινού. Για αυτόν τον λόγο καθίσταται αναγκαία η επένδυση στη συμμετοχή της κοινωνίας, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών και τους μηχανισμούς ανατροφοδότησης

Ο ρόλος των Αρχών Προστασίας Δεδομένων στο νέο τοπίο

Η τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ) αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητάς μας. Από τις προτάσεις ταινιών στις πλατφόρμες streaming μέχρι τα εργαλεία υποστήριξης διαγνώσεων στην υγεία, η ΤΝ επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο εργαζόμαστε, επικοινωνούμε και... ασφαλιζόμαστε. Στον τομέα της δημόσιας ασφάλειας και της επιβολής του νόμου, η χρήση εργαλείων ΤΝ υπόσχεται μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, ταχύτερη ανάλυση πληροφοριών και καλύτερο συντονισμό. Όμως, πίσω από την τεχνολογική λάμψη αναδύονται σημαντικά ερωτήματα: Ποιος εποπτεύει αυτά τα εργαλεία;

Τι συμβαίνει όταν ένας αλγόριθμος κάνει λάθος; Πού βρίσκονται τα όρια ανάμεσα στην ασφάλεια και την ιδιωτικότητα;

Αυτά τα ερωτήματα απαντώνται πλέον όχι μόνο φιλοσοφικά και πρακτικά, αλλά με το πρόσφατο ενωσιακό ρυθμιστικό πλαίσιο, με την Πράξη για την Τεχνητή Νοημοσύνη (AI Act) να βρίσκεται στο επίκεντρο. Οι Αρχές Προστασίας Δεδομένων βρίσκονται στον πυρήνα αυτού του πλαισίου καθώς αποκτούν πλέον ρόλο-κλειδί στην εποπτεία της ΤΝ, ειδικά όταν πρόκειται για χρήση από αστυνομικές ή άλλες Αρχές Ασφαλείας.

Τα τελευταία χρόνια, οι αστυνομικές Αρχές σε διάφορα κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν στραφεί στη χρήση συστημάτων ΤΝ για δραστηριότητες όπως την ανάλυση δεδομένων μεγάλου όγκου, την αναγνώριση προσώπων σε δημόσιους χώρους, την πρόβλεψη εγκληματικής δραστηριότητας ή την αυτοματοποιημένη ιεράρχηση κινδύνων και υποθέσεων.

Η ΤΝ ενδέχεται να ενισχύσει την αποτρεπτική και ερευνητική ικανότητα των Αρχών, αλλά εισάγει σοβαρές προκλήσεις:

- Πόσο ακριβής είναι ένας αλγόριθμος όταν αξιολογεί ανθρώπινες συμπεριφορές;
- Μπορεί να δημιουργηθεί προφίλ υπόπτου με βάση ελλιπή ή μεροληπτικά δεδομένα;
- Πώς προστατεύεται ο πολίτης από αυτοματοποιημένες αποφάσεις χωρίς ανθρώπινη κρίση;

Σε αυτό το πλαίσιο, η ισορροπία ανάμεσα στη δημόσια ασφάλεια και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών είναι ίσως πιο κρίσιμη από ποτέ.

Με στόχο να θέσει φραγμούς σε ανεξέλεγκτες ή αδιαφανείς χρήσεις της τεχνητής νοημοσύνης, η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε την Πράξη για την ΤΝ, τον πρώτο σχετικό δεσμευτικό κανονισμό διεθνώς. Τα συστήματα ΤΝ κατατάσσονται σε κατηγορίες ανάλογα με τον κίνδυνο που ενέχουν, με τα συστήματα που αφορούν τις Αρχές επιβολής του νόμου να κατατάσσονται ρητά στα «ψηλού κινδύνου».

Αυτό σημαίνει ότι:

- Τα συστήματα πρέπει να σχεδιάζονται με βάση αρχές όπως η διαφάνεια, η ανθρώπινη εποπτεία και η ανιχνευσιμότητα.
- Απαιτούνται τεχνικά τεκμήρια, αξιολογήσεις επιπτώσεων και μηχανισμοί ελέγχου.
- Η χρήση εργαλείων όπως η αναγνώριση προσώπων σε πραγματικό χρόνο επιτρέπεται μόνο

υπό αυστηρές προϋποθέσεις, όπως για την αντιμετώπιση σοβαρών απειλών ή την αναζήτηση αγνοουμένων.

Παράλληλα, η Πράξη αυτή φιλοδοξεί να δημιουργήσει ένα περιβάλλον στο οποίο οι νέες επιχειρήσεις, που σχεδιάζουν καινοτόμα συστήματα ΤΝ, μπορούν να αναπτύξουν αλλά και να δοκιμάσουν τα «προϊόντα» τους με εύλεκτο τρόπο, επωφελομένοι από θεσμική καθοδήγηση.

Η Πράξη για την ΤΝ δίνει ιδιαίτερο ρόλο στις Αρχές Προστασίας Δεδομένων (ΑΠΔ). Οι ΑΠΔ μπορούν να οριστούν ως οι Αρχές Εποπτείας της Αγοράς (Market Surveillance Authorities – MSAs) για τον δημόσιο τομέα και ιδίως για συστήματα που χρησιμοποιούνται από τις Αρχές επιβολής του νόμου.

Ο ρόλος τους περιλαμβάνει:

- Έλεγχο συμμόρφωσης των συστημάτων ΤΝ.
- Διενέργεια ελέγχων και ερευνών για παράνομες ή υπερβολικές επεξεργασίες.
- Εκδoση γνωμοδοτήσεων και κατευθυντήριων γραμμών προς δημόσιους φορείς.
- Προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών με την εξέταση καταγγελιών και προσφυγών.

Η εμπλοκή των ΑΠΔ, όχι μόνο εποπτικά, αλλά και καθοδηγητικά, όπως με τη συμμετοχή τους στα ρυθμιστικά δοκιμαστήρια, αποτελεί εγγύηση ότι τα συστήματα που αναπτύσσονται για λόγους ασφάλειας δεν θα ξεπερνούν τα όρια της νομιμότητας. Αλλωστε, τα μετασχηματιστικά οφέλη που μπορεί να φέρει η ΤΝ θα έχουν νόημα μόνο αν οι πολίτες εμπιστευτούν τα νέα συστήματα ΤΝ.

Οι ΑΠΔ έχουν ήδη προετοιμαστεί για το νέο θεσμικό πλαίσιο, άλλωστε η χρήση προσωπικών δεδομένων είναι συστατικό στοιχείο σε πολλά συστήματα ΤΝ. Οι ΑΠΔ, με την πλούσια εμπειρία τους και την κουλτούρα ευρωπαϊκής συνεργασίας από το GDPR, είναι στην καταλληλότερη θέση να παρέχουν θεσμική καθοδήγηση και ασφάλεια δικαίου ώστε να καταστεί δυνατή η αξιόπιστη ανάπτυξη της ΤΝ.

Η πρόοδος της τεχνολογίας δεν είναι ασύμβατη με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Απαιτεί εύλεκτο αλλά σαφές νομικό πλαίσιο, θεσμικούς ελέγχους και ενεργή κοινωνική συμμετοχή. Η ενίσχυση του ρόλου των ΑΠΔ, τόσο μέσα από τον GDPR όσο και από τον AI Act, διασφαλίζει ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα χρησιμοποιείται με λογοδοσία, μετριοπάθεια και ανθρώπινη εποπτεία.

Αλλωστε, η δημόσια ασφάλεια δεν είναι έννοια απόλυτη, αλλά αξία που πρέπει να συμβαδίζει με τον σεβασμό στην ιδιωτικότητα και την αξιοπρέπεια. Οι πολίτες δικαιούνται να γνωρίζουν πότε επηρεάζονται από αλγοριθμικές αποφάσεις και να ζητούν διαφάνεια, εξηγήσεις και επανεξέταση, ώστε να αποφεύγεται κάθε ένδειξη μεροληψίας.

Σε αυτή τη μετάβαση, σε έναν κόσμο που αλλάζει γρήγορα και ψηφιακά, οι Αρχές Προστασίας Δεδομένων καλούνται να παίξουν αυτόν τον διπλό ρόλο: του εγγυητή των δικαιωμάτων αλλά και της καθοδήγησης της καινοτομίας με κέντρο τον άνθρωπο.

Ο Γεώργιος Ρουσόπουλος είναι προϊστάμενος Διευθύνσεως Εποπτικού Έργου, Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Η Γεωργία Παναγοπούλου είναι προϊστάμενη στο Τμήμα Ελέγχων και Ασφάλειας, Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

1. Η ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ ΚΑΙ Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 02/08/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 02/08/2025

Σελίδα: 48

Η αστυνόμευση

Όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια η τεχνητή νοημοσύνη εντάσσεται στην εργαλειοθήκη πολλών σωμάτων ασφαλείας ενισχύοντας την περίφημη προληπτική αστυνόμευση, αλλά ταυτόχρονα δημιουργώντας σοβαρές προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες. Η ένταξη αυτών των συστημάτων έχει αποδειχθεί σισύφειος καθώς έχει δημιουργήσει πολιτικούς τριγμούς σε

ΤΟΥ ΜΙΧΑΛΗ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

πολλές χώρες, με αποτέλεσμα είτε την απαγόρευση και την απόσυρση των συστημάτων αυτών είτε τον θεμελιακό επανακαθορισμό του πραγματικού τους ρόλου. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα ProKid, με βάση το οποίο η Ολλανδία αξιολογεί αλγοριθμικά τον κίνδυνο εγκληματικότητας παιδιών, έχει

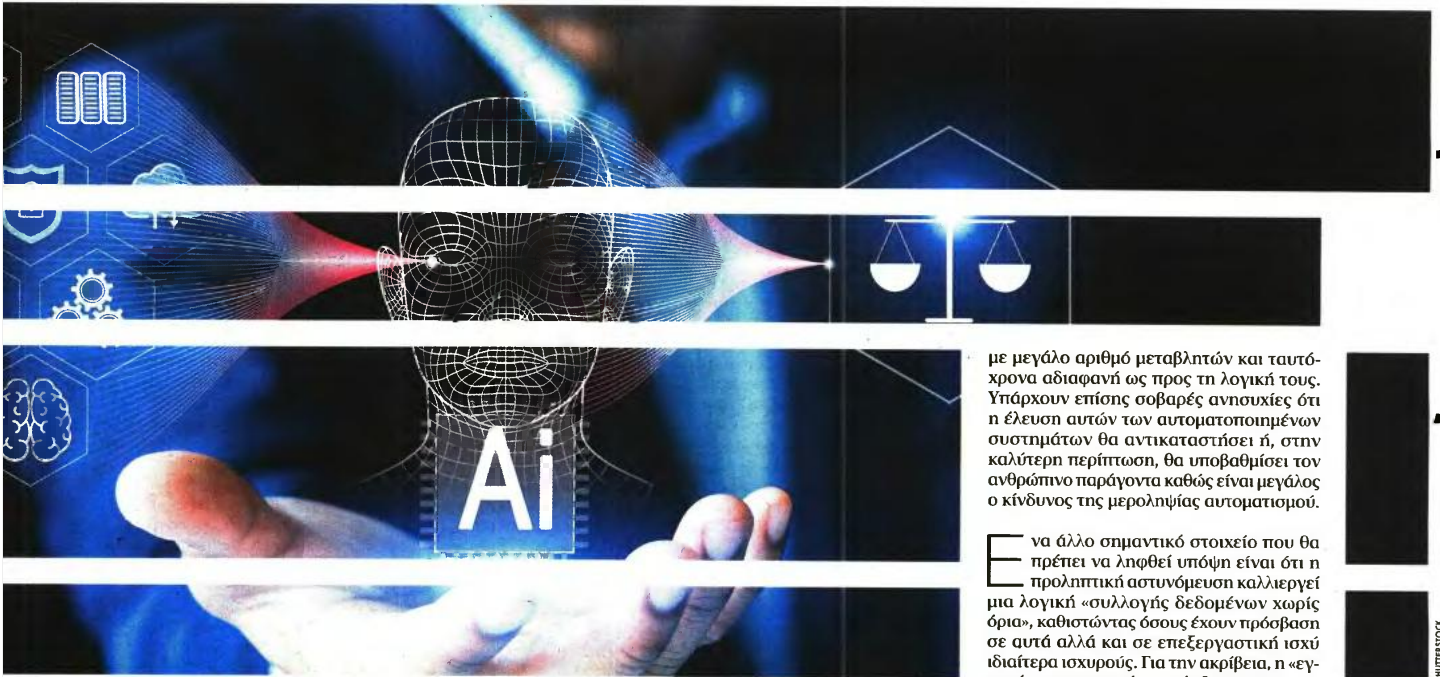
αποτελέσει αντικείμενο έντονων επικρίσεων αναφορικά με την αξιοπιστία του. Σοβαρές αντιδράσεις έχει συναντήσει επίσης και το πρόγραμμα «Risikoorientierte Sanktionenvollzug» (ROS) που έχει σχεδιαστεί για να προωθήσει την επανακοινωνικοποίηση των κρατουμένων στα γερμανόφωνα καντόνια της Ελβετίας. Η χρήση του λογισμικού COMPAS για την υποστήριξη των δικαστών στις ΗΠΑ αποτελεί πλέον σημείο αναφοράς στις μελέτες για τη μεροληπτικότητα της ΤΝ, ενώ η χρήση του λογισμικού PRECOBS (Pre-Crime-Observation-System) έχει πλέον εγκαταλειφθεί από πολλές αστυνομίες σε όλον τον κόσμο.

1. Η ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ ΚΑΙ Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ

Μέσο: TA NEA

Ημ. Έκδοσης: . . . 02/08/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 02/08/2025

Σελίδα: 49

και η ευκαιρία αναψηλάφησης των ορίων;

Υπό το πρίσμα όλων αυτών των προβληματικών υποθέσεων, γίνεται φανερό ότι η ένταξη της τεχνητής νοημοσύνης στα υπάρχοντα συστήματα καταπολέμησης του εγκλήματος απαιτεί προσεκτικά βήματα και κυρίως συστηματικές προκαταρκτικές εκτιμήσεις επιπτώσεων, διαρκή ανθρώπινη εποπτεία και τη δημιουργία ισχυρών μηχανισμών λογοδοσίας. Η ταχύτητα εξέλιξης της τεχνολογίας είναι τέτοια (ήδη τίθενται σε πιλοτική εφαρμογή λογισμικά τεχνητής νοημοσύνης αναγνώρισης συναισθημάτων) που καθιστά τις όποιες προσπάθειες αλγοριθμικής επιτήρησης ιδιαίτερα δύσκολες. Απαιτείται επομένως ρυθμιστική επαγρύπνηση, διαρκής εκπαίδευση του συνόλου των φορέων που εμπλέκονται στη χρήση των νέων αυτών συστημάτων, αλλά και να καταστεί κατανοητό ότι το έγκλημα δεν είναι ένα φαινόμενο που είναι προβλέψιμο με απόλυτα μαθηματικούς όρους, ούτε και αλγοριθμικά πλήρως μετρήσιμο, και κυρίως ότι δεν αντιμετωπίζεται αποκλειστικά και μόνο με τεχνολογικά εργαλεία, όσο προηγμένα και εάν είναι αυτά.

Επομένως εάν η χώρα μας αποφασίσει να προχωρήσει στην αξιοποίηση της συγκεκριμένης τεχνολογίας στον τομέα της ασφάλειας, θα πρέπει όχι μόνο να διδαχθεί από τη σχετική διεθνή εμπειρία, αλλά και να καταστρώσει τη δική της διακριτή στρατηγική που θα θέτει σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για τα όρια χρήσης αυτών των συστημάτων και θα εισάγει ρήτρες αλγοριθμικής και λειτουργικής διαφάνειας που

θα θωρακίζουν την ανεξαρτησία της διαδικασίας «ελέγχου των ελεγκτών». Μια τέτοια στρατηγική θα πρέπει να εδράζεται επίσης σε μια σειρά από παραδοχές τεχνολογικού, νομικού και ηθικού χαρακτήρα.

Πρώτον, θα πρέπει να αναγνωρίζει τους δομικούς περιορισμούς της τεχνολογίας στον συγκεκριμένο τομέα. Ο τύπος λογισμικού που χρησιμοποιείται, οι βάσεις και η ποιότητα των δεδομένων που εμπλέκονται στην εκπαίδευσή του και το πώς ενσωματώνεται ένα τέτοιο τεχνολογικό σύστημα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πεδίο αποτελούν κρίσιμες παραμέτρους για την ισορροπημένη λειτουργία του. Όσοι χειρίζονται ένα τέτοιο τεχνολογικό σύστημα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πεδίο αποτελούν κρίσιμες παραμέτρους για την ισορροπημένη λειτουργία του. Όσοι χειρίζονται ένα τέτοιο πλαίσιο θα πρέπει να λάβουν υπόψη ότι η χρήση ιστορικών δεδομένων εγκλήματος κωδικοποιεί το παρελθόν καθιστώντας το «μη διαπραγματεύσιμο» και «εγκλωβίζει» την αστυνόμευση σε ιστορικά δεδομένα εγκλήματος που διαιωνίζουν τις υφιστάμενες προκαταλήψεις, δημιουργώντας έναν φάυλο κύκλο υπεραστυνόμευσης και στιγματισμού συγκεκριμένων περιοχών.

Ενας άλλος κρίσιμος παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ο ίδιος ο ανθρώπινος παράγοντας: έρευνες δείχνουν ότι όσο εμπλέκονται στη δίωξη του εγκλήματος είναι γενικά δύσπιστοι απέναντι στις περίφημες αλγοριθμικές λύσεις, ενώ αρκετοί δεν διαθέτουν την απαραίτητη ψηφιακή εκπαίδευση για να αξιολογήσουν και να ερμηνεύσουν τα αλγοριθμικά δεδομένα. Οι αστυνομικές Αρχές καλούνται να διαχειριστούν λογισμικά που μαθαίνουν μόνα τους, είναι δυναμικά,

με μεγάλο αριθμό μεταβλητών και ταυτόχρονα αδιαφανή ως προς τη λογική τους. Υπάρχουν επίσης σοβαρές ανησυχίες ότι η έλευση αυτών των αυτοματοποιημένων συστημάτων θα αντικαταστήσει ή, στην καλύτερη περίπτωση, θα υποβαθμίσει τον ανθρώπινο παράγοντα καθώς είναι μεγάλος ο κίνδυνος της μεροληψίας αυτοματισμού.

Ενα άλλο σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ότι η προληπτική αστυνόμευση καλλιεργεί μια λογική «συλλογής δεδομένων χωρίς όρια», καθιστώντας όσους έχουν πρόσβαση σε αυτά αλλά και σε επεξεργαστική ισχύ ιδιαίτερα ισχυρούς. Για την ακρίβεια, η «εγγενώς» περιορισμένη πρόσβαση της αστυνομίας στον πηγαίο κώδικα (source code) αλλά και η έλλειψη προτύπων διαφάνειας που διακρίνει τον σχεδιασμό αυτών των συστημάτων καθιστούν τον εξωτερικό έλεγχο αυτών των συστημάτων ιδιαίτερα δύσκολο επιτείνοντας την ανισορροπία ισχύος. Αυτή η έλλειψη διαφάνειας δημιουργεί με τη σειρά της προβλήματα λογοδοσίας, οδηγώντας στη δημιουργία «πλατφορμών αστυνόμευσης» που αυξάνουν την εξάρτηση της αστυνομίας από «εξωτερικά» λογισμικά.

Επιπρόσθετα, η Ελλάδα ως latecomer σε όλες αυτές τις τεχνολογικές αναζητήσεις θα μπορούσε να αντλήσει χρήσιμα μαθήματα για την αξιοπιστία και τη συμβατότητα αυτών των συστημάτων με τους κανόνες για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων και της ανθρωποκεντρικής χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης από άλλους ευρωπαϊούς εταίρους: η Γαλλία και η Εσθονία διαθέτουν πλέον τα δικά τους δημόσια λογισμικά προληπτικής αστυνόμευσης, η Ολλανδία και η Φινλανδία έχουν δημιουργήσει ειδικά αποθετήρια ανοιχτών δεδομένων, ενώ η Αυστρία πρωτοπορεί στην εκπαίδευση του αστυνομικού της δυναμικού σε διάφορες εκδόσεις της τεχνητής νοημοσύνης. Με άλλα λόγια, η εισαγωγή αυτών των τεχνολογικών συστημάτων στον ελληνικό χώρο θα μπορούσε να αποτελέσει την αφορμή όχι μόνο ψηφιακού εκσυγχρονισμού των σχετικών υποδομών και ελεγχόμενου πειραματισμού αυτών των συστημάτων (sandboxing), αλλά και αξιοποίησης αυτών των διεθνών πρακτικών για τον επανακαθορισμό των σχέσεων ανάμεσα στην αστυνομία και την ίδια την ελληνική κοινωνία.

Ο Δρ Μιχάλης Κριτικός είναι κύριος ερευνητής του ΕΛΙΑ-ΜΕΤ, επικεφαλής καθηγητής σε θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης και Ψηφιακής Μετάβασης στη Σχολή Διοικητικών του Πανεπιστημίου των Βρυξελλών και συγγραφέας του Βιβλίου «Ethical AI Surveillance in the Workplace»

SHUTTERSTOCK

ΑΙ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Η ορθή χρήση και η παγίδα της ρύθμισης

Οι νέες τεχνολογίες και ιδιαίτερος η τεχνητή νοημοσύνη ήρθαν για να δώσουν μια νέα πνοή στη συζήτηση για το Κοινωνικό Συμβόλαιο στον τομέα της ασφάλειας. Οι κρίσεις, οι νέες απειλές, τα αυταρχικά κράτη, η πόλωση, η αμφισβήτηση των θεσμών και της πολιτικής γενικότερα από ομάδες διαμαρτυρίας, αλλά και λαϊκιστικούς πολιτικούς σχηματισμούς, έχουν δημιουργήσει πολλούς προβληματισμούς γύρω από τη λειτουργία των κρατών ως προστάτες και εγγυητές της ασφάλειας των πολιτών. Η διττή κρίση θεσμών και αντιπροσώπευση που αντιμετωπίζουν όλες οι φιλελεύθερες δημοκρατίες έχει καλλιεργήσει μια συνθήκη αμφισβήτησης του ρόλου του κράτους στο Κοινωνικό Συμβόλαιο για την ασφάλεια. Δεν είναι τυχαίο πως πολλές φορές επικρατούν δύο ακραίες αντιθετικές προσεγγίσεις στο ζήτημα της ασφάλειας και των δικαιωμάτων. Η μια «πλευρά» προσπαθεί να μηδενίσει την αξία της άλλης (δεν χρειαζόμαστε σύνορα, δεν υπάρχει πρόβλημα να τοποθετηθούν κάμερες παντού). Όπως είναι αναμενόμενο, σε έναν πολωμένο και γεμάτο απλουστεύσεις δημόσιο διάλογο δεν μπορεί να γίνει γόνιμη αντιπαράθεση για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στον τομέα της ασφάλειας.

Οι δημοκρατίες βασίζονται στο Κοινωνικό Συμβόλαιο, στη συναίνεση δηλαδή των πολιτών να εκχωρήσουν μέρος της ιδιωτικότητάς τους για να τους παρέχει το κράτος ασφάλεια. Σε μια δημοκρατία που λειτουργεί το δίλημμα «ελευθερία Vs ασφάλεια» δεν υπάρχει με αντιθετικά μορφή, καθώς τα δύο αγαθά συλλειτουργούν. Πάνω σε αυτή την παραδοχή πρέπει να δομηθεί ένας δημιουργικός δημόσιος διάλογος για τη χρήση νέων τεχνολογιών στον τομέα της ασφάλειας, τους κινδύνους, τις προκλήσεις, αλλά και τις ευκαιρίες και τα πλεονεκτήματα που μπορούν να προκύψουν από αυτή τη διαδικασία. Ας ξεκαθαρίσουμε λοιπόν ευθύς εξ αρχής πως δεν μπορεί και

ΤΟΥ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΚΑΡΑΤΡΑΝΤΟΥ

δεν πρέπει να γίνεται κατάχρηση ή κακόβουλη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης από τους δημόσιους φορείς και περισσότερο από τους φορείς ασφαλείας. Για αυτόν τον λόγο στην Ευρωπαϊκή Πράξη για την Τεχνητή Νοημοσύνη υπάρχουν ειδικές προβλέψεις για τον τομέα της ασφάλειας και κυρίως της αστυνόμευσης. Η ΕΕ λειτουργεί και εδώ ως ένας ρυθμιστικός πρωταγωνιστής, διαμορφώνοντας ένα πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να λειτουργήσουν τα κράτη- μέλη και οι υπηρεσίες των σωμάτων ασφαλείας.

Ωστόσο, η ΕΕ αλλά και τα κράτη-μέλη θα πρέπει να αποφύγουν τον κίνδυνο να εγκλωβιστούν σε μια ρυθμιστική παγίδα. Οπου ο στόχος δεν θα είναι η ρύθμιση για την ορθή χρήση των νέων τεχνολογιών και κυρίως της τεχνητής νοημοσύνης, αλλά η ρύθμιση για τη ρύθμιση. Αυτό δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση πως πρέπει να γίνουν εκπτώσεις ή πως η ΕΕ πρέπει να απεμπολίσει το ρυθμιστικό πλαίσιο που είναι συστατικό στοιχείο της κανονιστικής της φύσης. Ωστόσο, πρέπει να ληφθούν υπόψη ο χρόνος με τον οποίο τρέχει η ανάπτυξη και η χρήση νέων τεχνολογιών και τα δεδομένα που διαμορφώνονται.

Ηδη η ΕΕ υστερεί στον γεωπολιτικό ανταγωνισμό για την τεχνητή νοημοσύνη, με τις ΗΠΑ και την Κίνα να τρέχουν, για διαφορετικούς λόγους, σε άλλη ταχύτητα και αυτό να ενισχύει τη θέση τους στον παγκόσμιο ανταγωνισμό ισχύος, αλλά και να τους προσφέρει τα οφέλη της χρήσης των αναδυόμενων τεχνολογιών. Η ΕΕ σε

αυτή την περίπτωση κερδίζει το στοίχημα της ρύθμισης, κάνει όμως το στοίχημα της τεχνολογικής πρωτοβουλίας και καινοτομίας, καθώς και της ισχύος που τις συνοδεύει.

Μεγαλύτερος ωστόσο προβληματισμός προκύπτει από τους δρώντες που χρησιμοποιούν ήδη τις αναδυόμενες τεχνολογίες κακόβουλα και καταχρηστικά. Από τα αυταρχικά και τα αναθεωρητικά κράτη μέχρι τις εγκληματικές και τρομοκρατικές οργανώσεις, αλλά ακόμη και ιδιωτικούς φορείς που μπορούν να έχουν πρόσβαση σε προϊόντα αναδυόμενων τεχνολογιών. Υπάρχει δηλαδή ένας σημαντικός αριθμός δρώντων που έχουν πρόσβαση στις αναδυόμενες τεχνολογίες και δεν εμπιστούν σε καμία ρύθμιση και προφανώς αδιαφορούν για την ηθική χρήση. Drones, αυτόνομα όπλα, ακόμη και στον τομέα των πυρηνικών, deep fakes, απάτες, εξελιγμένες κυβερνοεπιθέσεις, διασπορά προπαγάνδας και αναβαθμισμένων θεωριών συνωμοσίας, λογισμικά παρακολούθησης, κρυπτογραφημένες επικοινωνίες και 3d printing όλα είναι μερικά παραδείγματα από την κακόβουλη χρήση της τεχνολογίας.

Είναι λοιπόν κρίσιμο να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί και δίνει δυστυχώς ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στους κακόβουλους δρώντες. Τα σώματα ασφαλείας και οι υπηρεσίες πληροφοριών, όπως και σε επίπεδο εθνικής ασφάλειας οι ένοπλες δυνάμεις, έχουν ανάγκη από τη χρήση νέων τεχνολογιών για να μπορέσουν να αναβαθμίσουν τις δυνατότητές τους. Σε αντίθετη περίπτωση, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος, ιδιαίτερα για τις ευρωπαϊκές χώρες, να υστερήσουν τεχνολογικά στη μάχη κατά του εγκλήματος.

Εν κατακλείδι, είναι κρίσιμο στη διαμόρφωση και στην υιοθέτηση ενός ρυθμιστικού πλαισίου για τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας να ενσωματώσουμε την ανάγκη των υπηρεσιών να τις αποκτήσουν, καθώς και τον χρόνο που απαιτείται για γίνει μια προμήθεια ενός τέτοιου συστήματος. Η EUROPOL μπορεί να επιτελέσει έναν σημαντικό ρόλο για την προετοιμασία και την υποστήριξη των αστυνομικών των κρατών-μελών ώστε να διαμορφώσουν την αναγκαιότητα και την αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης σύμφωνα με τις προβλέψεις του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου.

Δεν πρέπει για να αποφύγουμε την πιθανή κατάχρηση να εγκλωβιστούμε στην παγίδα της μη χρήσης. Αν μπούμε σε αυτή την παγίδα, θα μοιάζουμε με την τελευταία σκηνή μάχης από την ταινία «Ο τελευταίος σαμουράι», όταν οι πιστοί στην παράδοση σαμουράι σφαγιάστηκαν από τον αυτοκρατορικό στρατό που χρησιμοποιούσε τα σύγχρονα όπλα των ΗΠΑ.

